

Kvalita ovzduší na Vysočině v roce 2025: benzo[a]pyren trápí i náš čistý kraj, hlavním problémem zůstává lokální vytápění

4.5.2026 - Kateřina Žáková | Krajský úřad Kraje Vysočina

Projekt Kraje Vysočina s názvem Informační systém kvality ovzduší pro roky 2025-2029 (ISKOV III) zahájil nový cyklus měření kvality ovzduší. Navazuje na předchozí etapy monitoringu. „Rok 2025 přinesl první souhrnné výsledky tohoto dlouhodobého sledování a potvrdil důležité poznatky o kvalitě ovzduší v regionu,“ informoval hejtman Kraje Vysočina Martin Kukla.

V roce 2025 sledovali realizátoři projektu, ENVItech Bohemia s.r.o. a Zdravotní ústav se sídlem v Ostravě, kvalitu ovzduší v pěti lokalitách Kraje Vysočina: Fryšava pod Žakovou horou, Jaroměřice nad Rokytnou, Ledec nad Sázavou, Otín a Žirovnice. Měření probíhalo kontinuálně po celý kalendářní rok a zaměřovalo se především na suspendované částice PM₁₀ a PM_{2,5} a polycyklické aromatické uhlovodíky (PAU), včetně benzo[a]pyrenu, který představuje významné zdravotní riziko.

Roční zpráva kromě samotných výsledků obsahuje také hodnocení meteorologických podmínek, které kvalitu ovzduší významně ovlivňují. Rok 2025 byl v České republice teplotně normální a srážkově podnormální, přičemž rozptylové podmínky byly spíše zhoršené. Přesto byla kvalita ovzduší na celostátní úrovni hodnocena jako vyhovující a koncentrace většiny sledovaných látek patřily k nejnižším za dobu sledování.

Z výsledků měření v Kraji Vysočina vyplývá, že průměrné roční koncentrace prachových částic PM₁₀ ani PM_{2,5} nepřekročily na žádné ze sledovaných lokalit imisní limity. Nejvyšší hodnoty obou frakcí byly naměřeny v lokalitě Ledec nad Sázavou, naopak nejnižší koncentrace PM₁₀ byly zaznamenány ve Fryšavě a PM_{2,5} v Otíně.

Také počet dnů s překročením hodnoty denního imisního limitu pro PM₁₀ zůstal ve všech lokalitách hluboko pod legislativními požadavky. Imisní limit pro průměrnou denní koncentraci PM₁₀ je nedodržen, pokud je jeho hodnota překročena více jak 35×. Nejvyšší počet překročení byl zaznamenán ve Fryšavě (čtyři dny). I tento výsledek potvrzuje celkově příznivou úroveň znečištění prachovými částicemi v regionu.

Na příkladu lokality Fryšava pod Žakovou horou je možné krásně demonstrovat, že krátkodobý výskyt vyšších koncentrací, zde způsobený patrně dramatickým nárůstem osobní dopravy spojeným s konáním Světového poháru v biatlonu v Novém Městě na Moravě, ještě neznamená, že kvalita ovzduší v průměru za celý rok nebude vyhodnocena jako velmi dobrá, dokonce nejlepší ze všech sledovaných lokalit. Situace ve Fryšavě dále ukazuje význam zdánlivě drobných opatření, jako je úklid posypového materiálu z vozovek po zimním období, neboť právě ten byl dle slov realizátorů projektu důvodem zvýšené prašnosti.

Podobně jako v předchozích letech se ukázalo, že koncentrace znečišťujících látek jsou výrazně vyšší v zimním období, kdy dochází ke zhoršení rozptylových podmínek a současně ke zvýšeným emisím z vytápění domácností. Naopak v letních měsících byly koncentrace nízké a stabilní. To je patrné zejména z hodnot naměřených pro hlavní sledovanou škodlivinu – benzo[a]pyren, který je do ovzduší, téměř výhradně, vypouštěn ze zdrojů tepla pro vytápění domácností.

Roční imisní limit stanovený pro benzo[a]pyren byl na Vysočině překročen. Došlo k tomu v lokalitě Ledeč nad Sázavou. V ostatních lokalitách zůstaly hodnoty pod limitem, i když například v Jaroměřicích se mu přiblížily.

„Dlouhodobé výsledky opět potvrzují, že nejvýznamnějším zdrojem znečištění ovzduší v regionu zůstávají lokální topeniště na pevná paliva. Krajský projekt ISKOV III proto klade důraz na detailní sledování tohoto zdroje a vyhodnocení dopadů už realizovaných opatření, jako je výměna starých typů kotlů,“ shrnula na závěr krajská radní Andrea Peňáz a dále doplnila, že v následujících letech bude monitoring pokračovat ve stejných lokalitách s cílem sledovat a hodnotit dlouhodobé trendy vývoje kvality ovzduší na Vysočině.

Podrobné informace o projektu ISKOV III, aktuální data z měření i zprávy z předchozích let jsou k dispozici na webových stránkách projektu.

- Více informací Kateřina Žáková, odbor životního prostředí

https://www.kr-vysocina.cz/vismo/dokumenty2.asp?id=4137626&id_org=450008